บทที่ 1

คำนำ

ว่านสี่ทิศ เป็นไม้ดอกประเภทหัว มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Hippeastrum* spp. จัดอยู่ในวงศ์ Amaryllidaceae เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว (Okubo, 1993) มีถิ่นกำเนิดในเขตกึ่งร้อนของทวีปอเมริกา ตั้งแต่ทางตะวันออกของประเทศบราซิล จนถึงตอนกลางเทือกเขาแอนดีสประเทศเปรู (Dole and Wilkins, 1999) นิยมนำไปปลูกในหลายประเทศ ชาวญี่ปุ่นมักนำมาปลูกในสภาพกลางแจ้งในช่วงปลายเดือนมีนาคมถึงกลางเดือนเมษายน ในสภาพการปลูกเลี้ยงที่ได้รับความชื้นตลอดจะทำให้ว่านสี่ทิศเขียวตลอดทั้งปี ดังนั้น ว่านสี่ทิศจึงไม่มีการพักตัวที่แท้จริง อย่างไรก็ตามสภาพอุณหภูมิและความชื้นต่ำในประเทศเขตอบอุ่น เป็นปัจจัยชักนำให้พืชพักตัวชั่วคราว (rest) (Okubo, 1993 ; Rees, 1985)

ว่านสี่ทิศที่มีขนาดหัวพันธุ์ที่เหมาะสมจะเริ่มสร้างตาดอก (flower initiation) สลับกับการสร้างใบ 4 ใบ ตลอดทั้งปี ภายใต้อุณหภูมิและความชื้นพอเพียง โดยทั่วไปหัวพันธุ์ขนาดเส้นรอบวง 20 เซนติเมตร ขึ้นไปจึงจะเกิดการสร้างดอกในหัวได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพันธุ์ และเนื่องจากเป็นไม้หัวเมืองร้อนจึงไม่ต้องการอุณหภูมิต่ำ หรือความยาววันที่เฉพาะเจาะจงในการเริ่มสร้างตาดอกแต่อย่างใด(Okubo, 1993) การงดให้น้ำแก่ว่านสี่ทิศ นาน 4 หรือ 8 สัปดาห์ ช่วยเร่งการงอกของช่อดอกแรกและช่อดอกที่สอง เมื่อเปรียบเทียบกับการให้น้ำอย่างต่อเนื่องหลังปลูก การเจริญเติบโตของไม้ดอกประเภทหัว แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมที่ได้รับ ซึ่งอุณหภูมิในการเก็บรักษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการงอก และการบานดอก (Boyle and Stimart, 1987) Srikum (1997) รายงานว่า ไม้ดอกประเภทหัวที่มีดอกอ่อนเจริญอยู่ในหัว เช่น ว่านสี่ทิศ อุณหภูมิในห้องเก็บรักษามีผลเป็นอย่างมากต่อการเจริญเติบโตของดอกอ่อนในหัวนั้น

ในการผลิตว่านสี่ทิศกระถางเป็นการค้าเมื่อเก็บเกี่ยวหัวพันธุ์ ทำความสะอาดและคัดขนาดแล้ว นำหัวพันธุ์มาเก็บไว้ที่อุณหภูมิ 23 - 25 องศาเซลเซียส ในห้องที่มีการระบายอากาศดีเพื่อให้หัวพันธุ์แห้ง จากนั้นนำมาเก็บรักษาไว้ที่ 13 องศาเซลเซียส นาน 8 - 10 สัปดาห์ หรือ 5 - 9 องศาเซลเซียส หากต้องการเก็บในระยะเวลานาน (Okubo, 1993) Boyle and Stimart (1987) รายงานว่าการเก็บรักษาว่านสี่ทิศที่อุณหภูมิ 5 - 29 องศาเซลเซียส ทำให้หัวพันธุ์งอกเร็วและสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามคำแนะนำในการเก็บรักษามีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านอุณหภูมิและระยะเวลาการเก็บรักษา ดังนั้นในการทดลองนี้ จึงมุ่งศึกษาอุณหภูมิและระยะเวลาเก็บรักษา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ที่เหมาะสมต่อการชะลอการออกดอก เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนการออกดอกของว่านสี่ทิศให้มีช่วงเวลาการออกดอกได้ต่อเนื่องในรอบปี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved